

VIRTUÁLIS BALATONI KÖNYVTÁR

A nagy tó partján felnőni egészen különleges kegyelme a sorsnak. Gyerekként permanensen lubickolni a mások által csak egy-két hétre elnyerhető földi paradicsom magyar tengerében, nem átadható érzés. Magabiztos-ságot, fölényt ad az embernek. Barátaimmal úgy vonulgattunk a szállodasor turistái között, mint középkori földesurak a jobbágyaik és jószágaik megtekintése közben. Siófok pedig nem pusztán egy, a Balaton partján lévő település volt a számunkra, hanem hitünk és meggyőződésünk szerint a tó fővárosa. Ezért képesek lettünk volna akár meghalni is. Ez pedig nem afféle írói nagyotmondás, hanem a gyermeki lelkesedés határt nem ismerő túlzásainak egyike, mindenestre megbecsülendő, szent érzés.

Nekünk, gyerekeknek Kánaán volt ez a világ. Az NSZK-ból érkező és keleti rokonaikkal itt találkoztató németek csillogó autói, a különleges motorok, a dolláros boltok, a minigolfpályák, a kukákból kiguberalható sörösdobozok csillogása feledtette, sőt lényegtelené tette a Kádár-rendszer kisdobos és úttörő mozgalmainak egyenruhába zárt könyörtelenségét. Ezt azonban csak mi, gyerekek tudtuk ilyen nagyvonalúan levetközni magunkról, a felnőttek szenvedtek tőle. A gyermeki tekintet ugyanis sohasem láthatja az egész horizontot, látóhatárába mindig csak egy-egy szelete fér el a valóságnak. Ezért él a gyerek álomvilágban, bármilyen diktatúra fogtatja is a szüleit.

Mi pedig lubickoltunk ebben az álomvilágban. A parthoz közel lévő utcák és az ott sorakozó főúri nyaralók még kopottasan is hajdani világokba repítettek minket. Krúdy és Jókai elhanyagolt villáit titokban, éjszaka, zseblámpával kalandoztuk be, az egykori Hozbor kávéház mellett elhaladva Rejtő Jenőt idéztünk, Karinthy padját törzshelyünké neveztuk ki, s végtelen fölénnyel néztünk át a disznóbélű kíváncsiságon meghízott turistákon, akik térképeiket bogarászva, strandpapucsban, különféle fürdőfelszerelésekkel vonultak az árnyas Batthyány utcán a part felé. Úgy mentek el a mi „szent padunk”, emléktábláink, szobraink előtt, mint ahogy az ember elhalad egy-egy érdektelen kirakat előtt. Vérig voltunk sértve, s mint lapos kő alól a suszterbogár, úgy mászott elő belőlünk az indulat.

Milyen igaza volt Kosztolányinak, aki valahol azt írta, hogy manapság a költők és az írók neveit az emberek inkább már csak az utcatáblákról ismerik, mint a könyvek gerincéről. A „mi” turistáinkat is egyedül ezek az utcatáblák foglalkoztatták. Azokat olvasták, betűzték, s igyekeztek térképeiken beazonosítani őket. A modern barbarizmus embere ugyanis nem ismer semmit, nem tud semmiről, ami nem az ő érdekeit képviseli, és legfőképpen nem olvas semmit.

Ezen felpaprikázódva, remek virtuális játékot eszeltünk ki magunknak. Az igazi népszerűség, a halhatatlanság, sőt maga az irodalmi újjászületés modernkori változatát kerestük! Arany János utca. Széchenyi tér. Kazinczy út. Jókai park. Az írók igazi népszerűsége itt kezdődik. Arra jöttünk rá, hogy az utcatábláknak van ma Magyarországon a legnagyobb olvasótábora. Ez tehát a halhatatlanság igazi fokmérője! Akiről utcát, teret neveznek el, az megmarad az emlékezetben, akiről nem, az feledésbe merül.

Mindjárt elő is kotortunk egy várostérképet valahonnan. A hátulján, ahol az utcaneveket betűrendben felsorolják, elkezdtuk számolni a költőkről, írókról elnevezetteket. Nagyjából hetvenet találtunk a mintegy 480 utcából, amelyek megfeleltek a keresési szempontoknak. Nem is olyan rossz arány! Nagyjából minden hetedik utca! Ők tehát a helyi halhatatlanok, Siófok „legolvasottabb” írói! A legtöbben csupán egyszer szerepeltek a listán, de akadtak néhányan, akik két-két alkalommal is méltónak bizonyultak a helyi „olvasóközönség” névadó nagylelkűségére. Ezek alapján kijelenthetjük, hogy Petőfi, Berzsenyi és Jókai a siófoki bestseller triász az „utcatábla-könyvpiacra”. Ők egy-egy utca mellett egy kisköznek, egy parknak és egy sétánynak is névadói lehettek. Az ő nevüket olvassák tehát a legtöbbit a siófokiak.

Ha jobban megvizsgáljuk magát a város térképét, akkor azonban láthatjuk, hogy vannak Siófoknak olyan „szerzői” is, akik ugyan csak egy-egy alkalommal szerepelnek a „katalógusban”, de neveiket olyan jelentős és központi helyen lévő utcák viselik, amelyek felérhetnek a többszöri szerepléssel is. Így komoly olvasótábora lehet Mikszáth Kálmánnak, Karinthy Frigyesnek, Ady Endrének és Krúdy Gyulának is a városban.

Ha a legolvasottabb környéket keressük, akkor a legkedvezőbb helyzetben a foki-hegyiek vannak. Ott ugyanis egymás mellett olvasható Reviczky Gyula, Erdei Ferenc, Gárdonyi Géza, Vajda János, Váci Mihály és Devecseri Gábor is. Micsoda remek társaság! Ez lehetne a mi virtuális könyvtárunk olvasóterme! Nem messze tőlük nyújtózik Berda Jóska „rövid nadrágos, hószentpéteres, vérbő” utcája. Kicsit egyedül, de azért olvasótávolságon belül!

Az utóbb felsoroltak egyébként már csak azért is érdekesek, mert közülük többen szinte még kortársak. Berda 1966-ban, Váci Mihály 1970-ben, Devecseri és Erdei pedig 1971-ben haltak meg. Ők jelentik tehát a kapcsolatot az élő irodalommal. Mondhatnánk: a könyvtár legújabb szerzeményei.

Nagy hiányossága azonban a helyi olvasási lehetőségeknek, hogy az ún. siófoki szerzők közül senkivel sem találkozhatunk az utcán. Sem a 2001-ben elhunyt Szapudi András, sem a 2008-ban eltávozott Petrarca-babérkoszorús Garai István nem olvasható a városban egyetlen helyen sem. Őket még nem katalogizálták. Kár érte, hiszen akkor válhatna valóban élővé a helyi olvasóközönség kapcsolata a magyar irodalommal, ha folyamatosan frissítenék az állományt! Néhány új utca megnyitása, vagy pár elhasznált név lecserélése sokat lendíthetne a naprakészségen, s az olvasótábor is bizonyosan növekedne! Ezt bizonyítja Tüskés Tibor esete is, akiről alig fél évvel a halála után már könyvtárat neveztek el szülőfalujában, Szántódon. Zseniális. Könyvtárban illetve könyvtáron olvassák az író! Ez ma már kuriózum! Mert vajon van-e Akarattyán Kodolányi utca? Füreden Lipták Gábor rendezőpályaudvar? Tihanyban Illyés tér, Sajkodon Németh László köz? Találnánk-e Szepezden Bertha Bulcsu utat, Badacsonyan Tatay Sándor teret? Bokázhatnánk-e a Bece-hegyre Takáts Gyula lépcsőn? Sétálhatnánk-e Keszthelyen a Csengey Dénes téren vagy Fonyódon a Fodor Bandi ligetben? Mert amíg nem, addig bizony igen-csak szegényes ez a mi virtuális balatoni könyvtárunk.

Érdemes volna hát egy átfogó balatoni felmérést is készíteni, és abból felállítani egy rangsort, hogy ki ma a Balaton legolvasottabb írója! Lehetne egy ún. Balatoni nagy könyv, illetve inkább Balatoni nagy utcatáblaíró vetelkedőt hirdetni! Ez maga lenne az olvasás reneszánsza, amely a Balatont a buli, a strand és a fagyalt helyett újra a művészek klasszikus találkozóhelyévé tehetné! Ami már csak azért is fontos lenne, mert az emberek jelentős része szellemi tevékenységét tekintve – Galsai Pongrác szavaival élve – egy sekély patak vizében tempózik, s nem igazán jut el a Balatonig, a tágas horizontú, nyílt vízig. No és hányan nem tudnak még úszni sem!

Ezért aztán élő jelként ott ülünk napról napra azon az általunk kreált lelki padon a Batthyány utcában, s meg nem értett bölcseneknek érezzük magunkat, mint a neuraszténiás dán királyfi a saját kastélyában. A pad fölött lévő Karinty-emléktáblát idén nyáron ismeretlenek leverték és összetörték. Egy darabkáját itt hordozom a táskámban.

A Balaton hullámainak monoton parthoz csapódását pedig úgy hallgatjuk, mint egy végtelenített hangoskönyv lemezét, amely közönyös nyugalommal sorolja a tó vizében hemzseggő turistákba fulladt magyar írók, költők neveit. Az egymást követő nevek, mint a vizes borogatás folyton cserélődő zsebkendői, hűsítik égő homlokunkat, s űzik el rémálmainkat. Egy alkalommal aztán mintha megakadna a lemez, néhány furcsa szó üti meg a fülünket: „vácsimiháli utka”. Úgy hangzik, mint valami cseh népi bölcsesség, s mi zavarodottan hol egymásra, hol a Balatonra nézünk. Hamarosan kiderül, hogy pusztán olasz turisták próbálják kibetűzni a Váci Mihály utca nevét. Ennyit hát a mi magunk által teremtett lelki és szellemi szerzői katalógusról és az utcatáblák olvasottságáról. Jöhet az újabb vizes borogatás!